

ROTA ROMÂNĂ

de la 1940 până în 1960, când în 1961 începe să se întâlnească
cărțile și lezionaile de la o lăzăre care urmărește să devină
în schimbul unei cărți de la un prieten, și următoarele trei ani, în creștere
cărților, să devină în mod normal. A continuat să scrie
cărți și să le publică, și să le poată văză în librăriile din oraș.

Călin Hentea

MEMORII ÎN PAPUCI

despre o tinerețe obișnuită

Prefață de
Daniel Niculescu

EIKON

BUCUREȘTI, 2016

CUPRINS

Înfiorătoarea candoare a memorialistului, de Daniel Nicolescu	9
Când vine vremea papucilor.....	12
Al naibii, colonelu'	15
A doua generație încălțată.....	25
„Să nu fii un copil pe care l-a crescut timpul”	47
Salut voios de pionier: „Tot înainte !”	67
Am vrut să mă fac Gérard Baray	83
Hentîșor, băiat cuminte	102
Despre cărți, filme și profesori	121
Concertomanul	147
<i>I Can't Stop Lovin' You</i>	167
Puncte de inflexiune	167
Un martie negru și o răceală în mai	185
<i>You're In the Army Now</i>	197
Dormi studente, dormi în pace, țara inginer te face!	213
Farmecul discret al Comisiei de cultură	236
Dai în mine, dai în tine, dai în fabrici și uzine!	260
În oglinda timpului.....	281

Înfiorătoarea candoare a memorialistului

Ptiu, drace, îmi vine să zic, văzând cum sunt purtat de o irepresibilă pornire spre emulație memorialistică, acum, după ce am citit cu nesaț volumul lui Călin Hentea. Deci: eram profesor de limba română, în primul an de stagiatură, undeva în nesfârșitul rural din preajma Ploieștilor. Văzând că țâncii pe care mă străduiam să-i dăscălesc sunt teribil de sfioși și că vorbesc cu greu, am încercat să le aflu ambitusul lexical, și le-am dat o listă de cuvinte, rugându-și să le explice înțelesul și să le folosească în diferite expresii lămuritoare. Unul dintre ele era „candoare”. Prima propoziție peste care mi-au căzut ochii a fost năucitoare și m-a făcut să-mi recalibrez, necruțător, intențiile didactice: „Pe tata îl candoare piciorul”.

Amintirea, în fond doar amuzantă (sunt convins că „Hențisor” ar găsi în ea un bun prilej ca să vitupereze împotriva neantului din învățământul românesc și indigenței culturale a nației) mi-a fost stârnită, desigur, de gustul final pe care mi l-a lăsat volumul de față. Al unei candori dureroase sau, cum îi zice la un moment dat însuși autorul, dus de condei: „înfiorătoare candoare”. O inocență care te pleznește peste ochi și în față căreia argumentele estetizante sau de orice altă natură pălesc.

„De fapt, vreau să aflu ce s-a întâmplat cu viața mea”, ni se spune în argumentul preliminar. Mai departe, pret

CÂND VINE VREMEA PAPUCILOR...

Probabil că trebuie să ajungi în papuci ca să te poți gândi serios la copilărie sau la tinerețe. Abia atunci ai răgazul necesar și poți accesa acea deschidere sufletească prin care să te întorci atât de departe în timpul tău. Până spre vîrsta maturității grizionate privești mai mult spre viitor, la ceea ce ai de făcut, la ceea ce ți-ai dori să faci și ți se pare că nu ai timp să zăbovești în prezent.

Și totuși, când te aștepți mai puțin, trecutul dă năvală peste tine: într-o zi toridă din vara anului 2013, răsfoind prin vechile agende și jurnale pentru a afla când anume văzusem în studenție, la Cinematecă, „Cuțitul în apă”, al lui Polanski, m-am trezit captivat de acele însemnări demult scrise de părinții mei și de mine. Uite-ășa și dintr-o dată m-am hotărât să adun aceste amintiri secvențiale într-o singură poveste. Fără vreun scop anume, în afară de redescoperirea propriei mele vieți, pentru propria plăcere, poate și pentru a altora.

Așadar, *Memoriile în papuci* închid bucla temporal-cazonă a *Memoriilor în bocanci*. Ele încep cu momentul în care am pus bocancii-n cui, dar se întorc, imediat apoi, în anii de dinainte de a intra în armată „cu pile și pentru bani”. Poate că aceste pagini îi vor lămuri atât pe cei contrariați de o asemenea mărturisire auto-incriminatoare, cât și pe mine împreună cu ei. *Memoriile în papuci* se referă în cea mai mare parte la „Epoca de aur” a lui Ceaușescu. În ea m-am format, am învățat, am iubit. De fapt, vreau să aflu ce s-a întâmplat

cu viața mea. Poate implicit și a altora, care, după 1990, s-au trezit că au luat-o pe un cu totul alt drum decât cel pe care părea că se angajaseră înainte vreme, cuminti și doar cu gândul la pensie. Orgoliul mă împinge să-mi imaginez că lectura banalelor mele avataruri ar putea fi plăcută și altora. Când scriu cuvântul „banale” nu e fița unei false modestii: sunt convins că avatarurile, aşa cum le numesc eu, poate prea pompos, nu conțin nici dezvăluiri, nici critici, nici personaje publice controversate, nici întâmplări dramatice, doar clipe de viață obișnuite. Se întorc astfel din anii de școală spre vîrstă mea adultă versurile lui Eminescu din *Glossa*, pe care nu mi se pare desuet să le transcriu, deoarece ele descifrează impede sensul poveștilor ce urmează:

„Viitorul și trecutul
Sunt a filei două fețe,
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-nvețe;
Tot ce-a fost ori o să fie
În prezent le-avem pe toate,
Dar de-a lor zădărnicie
Te întreabă și socoate”.

Așa cum nu mi-a stat în gând să scriu *Memoriile în bocanci* precum un cazon raport de activitate complet, neutru și perfect echidistant, cu atât mai mult, în papuci fiind, nu intenționez deloc să creionez vreo frescă a unei adolescențe ceaușiste din anii '70 sau a unor ani de studenție, de jude stagiar în perioada cea mai frustrantă a „Epocii de aur”. Povestile și atmosfera din acei ani de demult vor fi atât de adevărate pe cât îmi îngăduie însemnările părintilor mei, memoria-mi inevitabil selectivă și subiectivă, precum și jurnalul meu adolescentin, conștiincios completat în anii de liceu. Personajele acestor pagini, adică prieteni, colegi, șefi, cunoscuți, vor purta doar

numele de botez, uneori cel adevărat, adesea unul fictiv de rezonanță asemănătoare, deoarece, spre deosebire de ofițerii, generalii și oamenii politici din precedentele mele amintiri, aceștia sunt persoane private și nu publice.

Nu știu unde vor duce poveștile mele de viață și nici care le va fi soarta memorialistică. De fapt, poate că nu este vorba decât de o simplă și cinstită anamneză. Îmi doresc doar ca aceste pagini să fie curate și simpatice pentru întâmplătorii cititori care vor fi traversat, sau nu, aceleași vremuri cu mine.

Pentru completarea decorului de epocă, am pus drept motto la fiecare capitol titlul unei melodii sau un text, smulse direct din peisajul acelei epoci.

AL NAIBII, COLONELU'

În timp ce va citi acest capitol, sfătuim cititorul să asculte *Soldier of Fortune*, Deep Purple, 1974.

— Domnule general, ...hotărârea mea este definitivă și irevocabilă!

Zdranggg! Gata, o spusesem. Exact aşa cum mi-o repetasem în minte de atâtea ori. Îmi dădeam seama că rostirea era cam teatrală, dar măcar atâtă lucru meritam și eu la ieșirea din scenă. În plus, obținusem și efectul scontat. Generalul îmi primise vorbele drept în față. După tirada precedentă, în care „Bulibașa” (vezi *Memorii în bocanci*, Editura Cartea Românească, 2013) pozase drept șef democrat, înțelept și grijuliu cu soarta subordonătilor mai tineri (adică eu), care uneori iau decizii pripite (adică să plece din armată, scăpându-i de sub putere) pe care ulterior le-ar putea regreta (ca și când cineva l-ar fi suspectat că i-ar fi păsat cu adevărat), generalul nu se așteptase la un asemenea tupeu. Dintr-o dată s-a simțit privat de satisfacția oricărei perorații revărsate de la înălțimea funcției sale. L-am văzut cum se zbătea disperat să se salveze din ridicoulul KO-ului de a rămâne fără o replică la fel de tăioasă. Se congestiona și abia se stăpânea să nu mototolească cu mâinile sale uriașe firava coală de hârtie care adăpostea, regulamentar, raportul purtând semnatura mea pentru trecerea în rezervă. Ceilalți coloneli, așezați cuminti la masă, cu nelipsitele

AL NAIBII, COLONELU'

În timp ce va citi acest capitol, sfătuim cititorul să asculte *Soldier of Fortune*, Deep Purple, 1974.

— Domnule general, ...hotărârea mea este definitivă și irevocabilă!

Zdranggg! Gata, o spusesem. Exact aşa cum mi-o repetasem în minte de atâtea ori. Îmi dădeam seama că rostirea era cam teatrală, dar măcar atâtă lucru meritam și eu la ieșirea din scenă. În plus, obținusem și efectul scontat. Generalul îmi promise vorbele drept în față. După tirada precedentă, în care „Bulibașa” (vezi *Memorii în bocanci*, Editura Cartea Românească, 2013) pozase drept șef democrat, înțeleapt și grijuliu cu soarta subordonăților mai tineri (adică eu), care uneori iau decizii pripite (adică să plece din armată, scăpându-i de sub putere) pe care ulterior le-ar putea regreta (ca și când cineva l-ar fi suspectat că i-ar fi păsat cu adevărat), generalul nu se așteptase la un asemenea tupeu. Dintr-o dată s-a simțit privat de satisfacția oricărei perorații revărsate de la înălțimea funcției sale. L-am văzut cum se zbătea disperat să se salveze din ridicoulul KO-ului de a rămâne fără o replică la fel de tăioasă. Se congestiona și abia se stăpânea să nu mototolească cu mâinile sale uriașe firava coală de hârtie care adăpostea, regulamentar, raportul purtând semnatura mea pentru trecerea în rezervă. Ceilalți colonei, așezăți cuminti la masă, cu nelipsitele

lor agende în față, traversau cu dificultate clipa de inevitabilă tăcere ce invadase brusc biroul șefului, furișându-și privirile, care cum putea, să nu zică după aia dom' general că se bucurau de sfidarea la care fusese supus.

— Uite, dom'le, la el! Ne-o zice aşa, de la obraz. Păi dacă dom' colonel e aşa de hotărât să plece, ce să mai pierdem vremea? Dați drumul la raport pe cale ierarhică, mărâi dom' general, zvârlind cu dezgust încriminata foaie de hârtie secretarului său, mult prea obedientul „Tapir”.

Am răsuflat ușurat: confruntarea fusese scurtă. M-am sculat, am rostit calm, poate puțin ironic, regulamentarul „Am onoarea să vă salut!”, și am ieșit. Tocmai săvârșisem unul dintre acele gesturi unice, decisive, care nu se pot justifica decât dacă sunt luate de unul singur. Recunosc, îmi cam tremurau puțin genunchii, acum, când totul se terminase, dar eram mulțumit. Făcusem aşadar încă una, aşa cum, nu demult, mai făcusem câteva, la fel de radicale și tot de capul meu. De data aceasta „ieșisem din sistem”. A face parte din sistem se traducea în subconștiștientul majorității ofițerilor prin a face parte dintr-o comunitate restrânsă și elitistă, subînțeleasă a fi situată deasupra civililor sau militarilor de rând (iertare camarazi, dar aşa stau lucrurile văzute din afară). Printre acestea, la loc de cinste se află supunerea în față unor legi nescrise, precum obediенța necondiționată în fața șefilor ierarhici, numită disciplină sau legea tăcerii, camuflată sub sintagma „respectarea secretului militar”. Cu alte cuvinte, „sistemul” din lumea militară era oglinda palidă și spartă a „nomenclaturii” din lumea politicii de dinainte de 1990 sau a găștii politicianiste actuale. Probabil că niciodată, încă de când intrasem în armată cu gradul de locotenent major, în 1986, nu făcusem cu adevărat parte „din sistem”, dar de acest lucru nu mi-am dat seama. Puțini au fost cei care m-au mirosit drept un

civil vopsit în kaki sau, altfel spus, un inconştient intrus în universul cazon.

Mergeam automat pe culoarele întunecoase și identice ale ministerului spre înghesuitul meu birou și mi-am dat seama că, dintr-o dată, eram perfect singur și în întregime liber, aşa cum nu mai fusesem niciodată.

— Servus, mon cher...

— Să trăiți, dom' colonel! a venit prompt și entuziasă răspunsul.

Monșerul era unul dintre puținii subofițeri simultan isteți, harnici și cu mult bun simț. Așa micuț și iute cum era, eu și colegii mei din secția PSYOPS îl invitam de drag la un pahar de whisky, adus de vreunul dintre cei care se întorceau dintr-o misiune în străinătate, atunci când acest omuleț energetic venea să ne aducă în birou hârtiile (pompos și invariabil numite „documente”) repartizate de general spre rezolvare.

Dintr-o dată, actualii colegi îmi deveniseră foști colegi. Dintr-o dată nu mai aveam nicio obligație, cu rămășițele de familie o încheiasem deja, iar acum mă desprinsesem și de serviciu. Eram perfect singur și în întregime liber. Nu asociasem niciodată până atunci singurătatea cu libertatea, poate și pentru că nu fusesem vreodată nici singur și nici liber cu adevărat. Mereu fusese cineva lângă mine sau în umbra mea, părinții, fosta soție, copilul, prietenii, iar eu trebuia să țin seama de toti aceștia. Mă obișnuisem cu influența lor permanentă asupra mea, mă mișcam firesc printre existențele lor, trăgându-ne unii pe alții cu niște odgoane nevăzute. Acum, parcă fostele dependențe se evaporaseră subit, dar nu simțeam nici o mare ușurare, cum poate că ar fi fost normal, dar nici regrete. Un gol, neașteptat de agreabil, rămăsese însă, dar îl acopeream cu grijile și preocupările curente despre ce aveam de făcut în